

МОЯТА КНИЖКА ЗА РАЗВОДА И РАЗДЯЛАТА

BULGARIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME
БЪЛГАРО-ШВЕЙЦАРСКА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

Фондация „Международна социална служба – България“
София, 2014

МОЯТА КНИЖКА ЗА РАЗВОДА И РАЗДЯЛАТА

Информационна книжка за деца,
чиито родители се разделят или развеждат.

Фондация „Международна социална служба – България“

София, 2014

BULGARIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME
БЪЛГАРО-ШВЕЙЦАРСКА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

Книжката се издава в рамките на проект „Партньорство за ефективни и достъпни услуги по превенция на институционализацията на деца”, CSP CSP 030-021/25.07.2013.

Проектът се реализира с финансовата подкрепа на Конфедерация Швейцария чрез Фонд за партньорство и експертна помощ.

В подготовката на информационната книжка са участвали деца от Комплексите за социални услуги в Смолян и Търговище, управлявани от фондация „Международна социална служба – България“.

© Миглена Балджиева, автор, 2014

Дизайн и предпечат: ПУНКТ ООД

ISBN 978-954-92979-2-8

Фондация „Международна социална служба – България“

София 1000, бул. „Дондуков” 5

вход В, етаж 4, апартамент 14

Телефон + 359 2 9888 624, Факс + 359 2 983 39 34

e-mail: miglena_bald@yahoo.com

www.iss-bg.org

 [facebook.com/international social service – Bulgaria](https://facebook.com/international-social-service-Bulgaria)

МОЯТА КНИЖКА ЗА РАЗВОДА И РАЗДЯЛАТА

Казвам се

.....

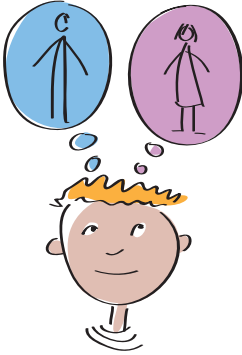
Аз съм на години

Книжката, която държиш в ръцете си, е написана, за да ти помогне да разбереш какво ще се случи с теб, когато родителите ти вече не живеят заедно. Ще си отговорих на много въпроси, които със сигурност те вълнуват, като:

- какво е развод или раздяла;
- как родителите ти ще решат при кого ще живееш;
- кой ще взема важните решения за теб (кой ще упражнява родителските права);
- какви контакти ще имаш с родителя, с когото не живееш;
- ще продължиш ли да ходиш в училището, в което си бил преди родителите ти да се разделят или разведат;
- какво ще се случи с братята и сестрите ти;
- как можеш да намериш решение на трудностите и проблемите, които срещаш.

Тази книжка не дава информация за това, как се чувстваш и какво преживяваш при развод или раздяла на родителите ти. Тя само разказва какво е правото и какво законът казва, че трябва да се случи с теб, след като родителите ти вече не живеят заедно.

В края на книжката има речник на думите и изразите, които може да чуеш в Отдела за закрила на детето или в съда, но не знаеш какво означават.

Най-важното, което трябва да знаеш е, че ти не си виновен, защото разводът и раздялата са резултат от проблемите, които родителите имат помежду си.

Всяка година в България се женят много хора.

Знаеш ли колко сватби е имало през 2013 година?

Всяка година в България има много разводи между родители.

Знаеш ли колко са те през 2013 година?

Много известни хора са били деца на разведени родители.

Може ли да се сетиш за някои от тях?

ОТГОВОРИТЕ НА ТЕЗИ ВЪПРОСИ ЩЕ НАМЕРИШ КОГАТО ПРОЧЕТЕШ ТАЗИ КНИЖКА ЗА РАЗДЯЛАТА И РАЗВОДА.

РАЗДЯЛА ИЛИ РАЗВОД НА РОДИТЕЛИТЕ

Какво означава раздяла?

„Най-добрите ми родители да се разделят и да ме направят самотен. Тежко и гадно е. Не искам да се случва на хора, които имат същите проблеми. Още се мъча да изживея, че родителите ми се разделиха. Чувствам се самотен, тъжен. Един път сториха голям скандал. Олеле майко – не питай. Такова ръкаче Човечеството не е виждало“.

Алекс на 8 години

Раздяла означава, че родителите са решили да не живеят повече заедно. Ако те са правили сватба (имат брак), те трябва да се разведат. Ако не е имало сватба (нямат брак), те просто се разделят и вече не живеят заедно.

Какво означава развод?

„Да се разделиш. Като мъжът и жената – първо се женят, после не искат да живеят заедно и се разделят.“

Боги на 9 години

„Двама души, които са подписали някакъв документ, спират да живеят заедно.“

Ралица на 12 години

Развод означава, че родителите вече не са женени. Това е така защото техният брак (сватба) се прекратява по силата на закона (Семейния кодекс). Когато родителите са разведени, те могат да се омъжат (жените) или оженят (мъжете) за някой друг. Това обаче не е задължително и те могат да си живеят самостоятелно.

Какво ще се случи с мен, когато родителите ми се разделят или разведат?

„Още мисля за баща ми – какво ли прави сам самичък в бездомна къща?“

Алекс на 8 години

Родителите ти трябва да вземат много решения за теб:

- къде ще живееш,
- кой ще взема важните решения за теб (кой ще упражнява родителските права),
- какви контакти ще имаш с родителя, с когото не живееш,
- каква издръжка той ще дава, за да можеш да живееш и да се развиваш.

Когато става въпрос за теб, няма разлика между раздяла и развод на родителите. Това е така, защото и двамата ти родители продължават да бъдат отговорни и да се грижат за теб, независимо дали са разделени или разведени.

КРЪСТОСЛОВИЦА

Напиши в кръстословицата имената на картинките по вертикала като следваш стрелките. В жълтата лента ще получиш две думички. Това са хората, които те обичат най-много.

The crossword puzzle grid consists of 12 columns and 6 rows. A yellow horizontal band is located in the second row, spanning all 12 columns. The grid is partially filled with empty cells for vertical words. The following table represents the grid structure:

Illustrations and their corresponding grid cells (row, column):

- Laptop: (1, 1)
- Fox: (1, 2)
- Christmas tree: (1, 3)
- Red car: (1, 4)
- Framed picture: (1, 5)
- Pencil: (1, 6)
- Bucket: (1, 7)
- Blue bottle: (1, 8)
- Butterfly: (1, 9)
- Tree with bird: (1, 10)
- Chair: (1, 11)
- Pink flower: (1, 12)
- White flower: (1, 13)

Какво означава споразумение между родителите относно детето?

„Двамата (родителите) се разбират детето да е при майката, когато е на училище, а през ваканцията е при бащата“.

Виктория на 10 години

Много родители постигат съгласие за това, какво ще се случи с детето след раздялата или развода. Те подписват споразумение и в него решават всички въпроси, свързани с грижите за детето след раздялата или развода – място на живеене, упражняване на родителските права, контакти с родителя, с когото детето не живее и издръжка. Споразумението трябва да бъде одобрено от съдия. Споразумението може да бъде променяно по всяко време, когато родителите ти решат това.

Колко дълго продължават раздялата и разводът?

Когато родителите решат да се разделят или разведат, те трябва да се обърнат към съдията, който да вземе решение какво ще се случи с детето след това. Процедурата в съда може да продължи от няколко седмици до няколко години. Колко дълго ще продължи раздялата или развода зависи от това, дали родителите ти са се разбрали (дали са подписали споразумение) какво ще се случи с теб.

МЕСТОЖИВЕЕНЕ НА ДЕТЕТО СЛЕД РАЗДЯЛАТА ИЛИ РАЗВОДА

„В къща или в блок.“

Къде ще живея след раздялата или развода?

Виктория на 10 години

След раздяла или развод, родителите вече не живеят заедно в един дом. В повечето случаи детето остава да живее с един от своите родители, като прекарва време и има контакти с другия родител.

В други случаи родителите се разбират, че след раздялата или развода, детето ще живее определено време при единия и определено време при другия родител, което се нарича „**споделено местоживее на детето**“.

Например:

- от понеделник до петък при единия, а от петък до понеделник с другия родител, или

- шест месеца при единия и шест месеца при другия родител, или
- през ваканциите при единия, а през останалото време при другия родител.

Обикновено родителите се разбират за споделено местоживеене, когато след раздялата или развода те продължават да живее в едни и същ квартал, за да може детето да продължи да посещава училището си и дейностите, с които се занимава – спорт, танци, курсове по чужди езици и др. Постоянното преместване от едно място на друго, както и от един дом в друг може да бъде много тежко, както за родителите, така и за детето.

Трябва ли да се местя в друг дом след раздялата или развода?

Обикновено родителите се опитват да не променят живота на детето толкова много след раздялата или развода. Но това не винаги е възможно. Понякога се налага детето да се премести с родителя, с когото ще живее в друг дом, на друго място (друг квартал, друг град, друга държава). Ако този въпрос е важен за теб, можеш да го обсъдиш с всеки един от родителите ти, но в крайна сметка те решават къде ще живееш след раздялата или развода помежду им.

Трябва ли да избирам с кой от родителите ми ще живея?

„Не знам, татти се събди, че не съм при него.“ **Алекс на 8 години**

От теб не се очаква да избираш при кого от родителите да живееш. Къде ще живееш зависи от родителите ти. Ако те не могат да се разберат, това ще реши съдията. Повечето родители полагат много усилия да се разберат какво ще бъде най-добро за детето. Те знаят, че за детето е много трудно да избира между родителите си, защото то обича и двамата.

Мога ли да помогна при вземането на решение къде ще живея?

Вече стана ясно, че този въпрос се решава от родителите. Ако все пак имаш желание и си наясно с кого от родителите би искал да живееш, може да обсъдиш това с двамата си родители. Много е важно да говориш за това и с двамата, ако това е възможно разбира се, за да избегнеш предпочитането на единия родител пред другия. Можеш също да обсъдиш този въпрос и с друг близък човек, който мислиш че ще помогне - приятел на семейството, роднина (баба, дядо, леля, чичо, братовчед), учител или друг, на когото имаш доверие.

Как родителите решават къде да живее детето?

„Как решиха? Много просто. Мама каза така: „Той ще живее при мен. Точка. Ама като си бяхме заедно, тогава беше по-добре.“

Алекс на 8 години

Боги на 9 години

„Никой не знае, само Бог.“

При решаването на този въпрос, родителите трябва да мислят какво ще бъде най-доброто за теб. Решаването на този въпрос може да бъде много трудно. Например, ако и двамата са свикнали да се грижат за теб и двамата считат, че за теб ще бъде по-добре да бъдеш с нея или с него. Или единият се е грижил повече за теб, но другият желае активно да участва в грижите за теб след раздялата или развода.

УПРАЖНЯВАНЕ НА РОДИТЕЛСКИТЕ ПРАВА СЛЕД РАЗДЯЛАТА ИЛИ РАЗВОДА

Какво означава упражняване на родителските права?

„Родителите да вземат решения и предпазни мерки.“

Боги на 9 години

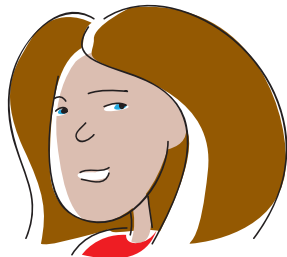
Упражняване на родителските права означава вземане на важни за теб решения. Важни решения са например:

- в кое училище да учиш;
- как да бъдеш лекуван, когато си болен;
- какво да бъде твоето религиозно възпитание (християнство, ислям, юдаизъм и т.н.);
- дали да ходиш на курсове по английски, по танци, по футбол или на плуване и т.н.

Когато родителите живеят заедно, те съвместно решават тези въпроси.

Когато са разделени или разведени:

- те могат да продължат да вземат заедно важните за детето решения, което се нарича „**съвместно упражняване на родителските права**“, или

„Мисля, че важните за мен решения ще ги взема мама, но и татко ще има думата, ако трябва да се реши нещо съвбоносно за мен.“

Ралица на 12 години

- само един от тях може да решава важните за детето въпроси, което се нарича „**еднолично упражняване на родителските права**“

Вземането на важните за теб решения не зависи от това, с кого от родителите ти оставаш да живееш след раздялата или развода. Това означава, че дори и да живееш при единия от тях, те могат да продължат да решават важните за теб въпроси заедно.

Ще трябва ли да се разделям с братята и сестрите ми?

Както родителите, така и съдията, който разглежда делото за раздяла или развод, предпочитат да не разделят децата между родителите им. Понякога обаче разделянето на братята и сестрите е по-доброто решение за децата.

КОНТАКТ С РОДИТЕЛЯ, С КОГОТО НЕ ЖИВЕЕШ

„Родителят ще се среща с детето, ще отива при него наистина, не по телефона. Ще си говорят, на свиждане. Всеки ден ще идва без да пие. Няма да пропуска дни, както мама прави.“

Боги на 9 години

Ще мога ли да се виждам с родителя, при когото не живея?

Детето има право да се среща с родителя, при когото не живее и да прекарва определено време с него. Това се нарича право на „**лични отношения**“ или „**контакти**“. Съществуват различни начини за подържане на контакти, които зависят от ситуацията на родителите и на техните деца.

„Ще имам добри контакти с тати, ако трябва и лоши. Ако той се държи мило, аз също. Ако крейси и аз ще се държа като инат. Бих искал да го виждам. Съдията е казал на мама, че имам право на три уикенда при тати, а през останалото време ще съм при мама. За ваканцията не знам. Може един уикенд. Тати може да се събди, защото е един, а не два.“

Алекс на 8 години

При някои правилата са регламентирани много стриктно. Например детето ще бъде с другия си родител през седмица, от петък вечер до неделя вечер; или всяка неделя от 12 до 20 часа; или един месец през лятото и т.н.

Други имат по-свободни уговорки. Например, ако родителят живее наблизко, детето може да се среща или да ношува при него, когато пожелае.

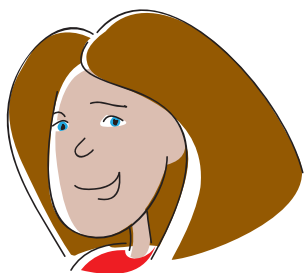
Ако другият родител не живее в същия град, детето може да се вижда с него по-рядко, например, когато той е в града или да му гостува веднъж в месеца например.

При всички случаи, уговорките за контакт между детето и родителя се преценяват от родителите или от съдията съобразно това, което ще бъде най-добре за теб. Освен това е възможно детето да поддържа и друг вид контакт с родителя, с когото не живее – по телефон, по Интернет, чрез писма или по друг начин.

По принцип, родителите решават какви да бъдат контактите, но ти се чувстваш свободен да кажеш на родителите си какво ти би искал да се случи. Контактите трябва да бъдат удобни, както за теб, така и за твоите родители.

Какво се случва ако не желая да се виждам с някой от родителите си?

Ако си убеден, че не искаш да се виждаш с някой от родителите си (например с баща си), но не защото другият родител желае това (например майка ти), опитай се да обсъдиш това с единия или с двамата си родители. Кажим какво искаш и виж какво може да се направи. Ако не успееш да разговаряш с тях, сподели своите притеснения с някой възрастен – близък приятел, роднина, учител, социален работник или съдия.

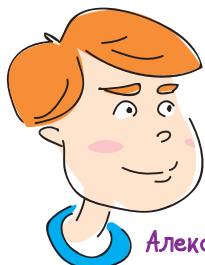
„Никой няма право да ме задължава да се виждам с баща си. Бих потърсила съвет от мама какво да направя. Ако не може да говоря с нея, ще потърся някой друг от близките ми – баба ми или леля ми.“

Рашица на 12 години

Какво се случва ако не желая да се виждам с някой от родителите си насаме?

Ако не се чувстваш добре и не искаш да бъдеш с някой от твоите родители насаме, трябва да обсъдиш това с другия си родител. В този случай е възможно съдията да вземе решение контактът с другия ти родител да бъде „наблюдаван“ от някой друг член на семейството (например баба, дядо, леля или чичо) или от друг възрастен, чиято работа е да наблюдава контактите между децата и родителите.

Какво се случва, ако родителят, с когото не живея, ме задържи повече отколкото е уговорен контактът ми с него?

„Мама ще го иде, ще се скара на тати и ще ме вземе.“

Алекс на 8 години

„Нищо особено. Все някога ще ме върне.“

Виктория на 10 години

Родителят, с когото не живееш, не може да те задържи при себе си повече, отколкото е уговорено, без съгласието на родителя, при когото живееш. Това е така, дори ти да искаш да останеш по-дълго време с него.

РОДИТЕЛИТЕ НЕ МОГАТ ДА СЕ СПОРАЗУМЕЯТ ЗА ДЕТЕТО

Какво се случва ако родителите ми не могат да постигнат съгласие за това при кого ще живея и кой ще упражнява родителските права?

Ако не могат да постигнат споразумение помежду си за това, какво ще се случи с теб след развода или раздялата, родителите ти могат да се обърнат

към човек (експерт), който да им помогне да постигнат съгласие за теб. Такъв експерт може да бъде медиаторът, който да им помогне да вземат най-доброто решение за теб. Ако и медиаторът не може да им помогне, тогава родителите могат да се обърнат към съда и да участват в съдебно производство, за да може съдията да реши какво ще се случи с теб след раздялата или развода.

„Съдът решава при кого да остане детето“.

Виктория на 10 години

Какво се случва когато родителите ми се обърнат към съда?

Съдията ще трябва да вземе решение за теб вместо твоите родители. Той ще събира доказателства (информация) като разговаря с родителите ти, изслуша други хора, които те познават, и възложи изготвянето на социален доклад на социален работник от Отдела за закрила на детето, който ще трябва да се срещне с теб за да разговаряте за твоята ситуация.

Ако си навършил 10 години, съдията ще те покани и ще иска да разговаря с теб, за да му разкажеш какво мислиш и какво искаш да ти се случи след раздялата или развода на родителите ти. Срещата със съдията може да бъде в съдебната зала:

Адаптирана съдебна зала в Районен съд Велико Търново

в неговия кабинет или в специално обзаведена стая за изслушване на деца, където ти ще се чувстваш спокоен да разговаряш с него:

Стая за изслушване на деца в Районен съд Златоград

По време на разговора ти със съдията ще присъства и социален работник от Отдела за закрила на детето. Ако е необходимо, съдията ще покани в разговора да участва и психолог. Обикновено родителите не присъстват на разговора ти със съдията.

Най-накрая, съдията ще реши къде да живееш, кой от родителите ти да упражнява родителските права, какви да бъдат контактите ти с родителя, с когото не живееш и каква издръжка той ще дава за теб.

Как съдията решава какво ще бъде най-добре за теб?

„Например, който (от родителите) е по-добър – живееш при него. Съдията разбира това при проверка.“

Боги на 9 години

Най-важното, което съдията трябва да направи, е да вземе най-доброто решение за теб. За да се случи това, той трябва да прецени:

- Какви са твоите желания и чувства;
- Какви са твоите нужди;
- Твоята възраст, зрялост, пол и други важни за теб неща (талант, увреждане и т.н.);
- Всичко, което си преживял;
- Какво ще се случи с теб, ако ситуацията ти се промени (например ако трябва да се преместиш да живееш на друго място или ако трябва да се преместиш да учиш в друго училище);
- Какви са способностите и възможностите на родителите ти да се грижат за теб;
- Всякаква друга информация, която ще му помогне да вземе най-доброто за теб решение.

ПОЛУЧАВАНЕ НА ПОМОЩ

Към кого мога да се обърна за повече информация и помощ?

Може би имаш много въпроси - за твоите чувства, за закона, който урежда какво ще се случи с теб след раздялата или развода на родителите ти, и на които искаш да получиш отговори. Около теб има много хора, които могат да ти помогнат.

„Ще питам мама. Мама винаги ми помага. С приятелите говорим за друго. Наполовина ми помага ходенето на психолог. Така някои работи ми стават по-ясни, харесва ми.“

Алекс на 8 години

„Може да отидеш при социалните, ако не може да говориш с родителите си.“

Боги на 9 години

„Бих се обърнала за помощ към родителите ми.“

Виктория на 10 години

Преди всичко това са твоите родители, които ще могат да отговорят на някои от твоите въпроси. Ако те не могат да се справят, можеш да поговориш с други хора, които познаваш и които чувстваш близки – приятели на семейството, роднини, учител, социален работник. Можеш също да разговаряш с братята и сестрите ти или с твои приятели от квартала или училище.

Ако искаш да разговаряш с някой, който не те познава, можеш да се обадиш на горещата телефонна линия за деца, като позвъниш на телефон 116 111. Можеш да звъниш по всяко време, както през деня, така и през нощта, от всеки телефон, където и да се намиращ. Разговорите са безплатни. На горещия телефон винаги има дежурни хора, които ще те изслушат и ще те посъветват какво да направиш.

РЕЧНИК

Адвокат – човек, който познава законите (например Закон за закрила на детето, Семейен кодекс, Закон за защита от домашно насилие и т.н.), говори от твое име в съда и защитава твоите права.

„Адвокатът защитава една от двете страни в съда, когато има дело. Адвокатите носят куфарче с документи.“

Ралица на 12 години

Близки и роднини – хора, които познаваш и към които си привързан, като баба, дядо, леля, чичо, братовчеди, приятели, на които имаш доверие.

Дете – всеки човек, до навършването на 18 години.

Дирекция „Социално подпомагане“ – организация във всеки град, в която работят социални работници и други специалисти.

Доказателство – предоставяне на информация на съдията за това, какво се е случило. Доказателства са писмените документи, социалните доклади, обясненията на родителите, показанията на свидетелите (хора, които са видяли какво се случва) и т.н.

Доклад – писмен документ, който се подготвя от социален работник за ситуацията на детето и за нещата, от които детето има нужда.

Експерт – човек, който е специалист в определена област и предоставя информация на съдията. Например лекарят, като експерт по медицина, може да бъде поканен от съдията да даде информация по определени въпроси за здравето на детето.

Закон – написани правила, които всички хора трябва да спазват. Законите казват какви са правата на децата, както и какви са отговорностите на техните родители и какво се случва когато някой ги наруши. Най-важните закони за децата са Законът за закрила на дете, Семейния кодекс, както и много други.

Издържка на дете – това, което родителят, с когото детето не живее, плаща като пари за да може то да се развива и да се задоволяват неговите нужди.

„Издържка означава родителят месечно да отпусна пари, които са само за нуждите на детето. Плаща се от родителя, с когото детето не живее.“

Искова молба – писмена молба от родител до съдията, който взема решение какво да се случи с детето.

Лични отношения – контакт между детето и родителя, с когото то не живее. Контактите включват срещи между детето и родителя; престой на детето при родителя за определени дни (например събота и неделя) или по-дълъг период от време (например ваканциите); както и получаване на информация под формата на писма, и-мейли или разговори по телефона или Интернет.

Медиатор – специалист, който може да помага на хората да обсъждат своите проблеми и да постигат споразумения по различни въпроси.

Местоживеене – мястото, където детето живее.

Мнение – изразяване на мисли, разбиране, гледна точка или убеждение, което едно дете има по определен въпрос или тема. Например, ако гледаш един филм, можеш да кажеш дали ти харесва или не и това ще бъде твоето

мнение. Или ако някой нарисова рисунка и ти споделиш какво мислиш за нея.

„Ако те попитат нещо, свързано с теб, ти да отговориш. Например да кажеш какво ми се яде или нещо такова.“

Ралица на 12 години

Наблюдаван контакт – когато детето се среща с родителя, с когото не живее в присъствието на трето лице – роднина или друг човек, чиято работа е да наблюдава контактите между детето и родителя.

Най-добър интерес на детето – когато съдиите трябва да вземат решение при кого да живее детето и какво ще се случи с него, те трябва да преценят кое ще бъде в негов най-добър интерес. За да решат това, те трябва да знаят какви са желанията и чувствата на детето, от какво то има нужда, каква е неговата възраст, пол, зрялост, какво е претърпяло и какви са възможностите на родителите му да се грижат за него.

Отдел за закрила на детето – част от дирекция „Социално подпомагане“, в която работят социални работници и други специалисти, които защитават правата на детето и помагат на неговото семейство.

Показания – информация, която хората дават на съдията за това, което знаят, че се е случило.

Права на детето – като всеки човек детето има определени права, като например право да живее, да има име, да има родители и да живее с тях, да ходи на училище, да има приятели, да играе. Когато някой нарушава тези права се прилагат мерки за закрила.

„Трудно ми е да обясня това. Аз имам право да ям, да пия, да се къпя, да излизам и да имам приятели.“

Ралица на 12 години

Правна помощ – детето има право на правна помощ когато участва в съдебни производства пред съда. Правната помощ се предоставя от адвокат, който защитава правата на детето в съда.

Право – това е нещо, което човек или дете има възможност да направи като например право на детето да има контакти с родителя, с когото не живее; право да бъде изслушано от съдията и т.н.

Право на изслушване – всяко дете, което е навършило 10 години има право да бъде изслушано от социалния работник в Отдела за закрила на детето и от съдията в съда, освен ако това изслушване би навредило на неговите интереси.

Прокурор – човек, който познава правото, участва в заседанията на съда и следи дали се спазват законите.

Развод – официално прекратяване на брак. Когато някой е разведен, той има право да се омъжи / ожени отново.

Раздяла – решение на родителите да не живеят заедно. Когато родителите

решат да не живеят заедно, те са разделени.

Разпит – разговор между съдията и хората, които участват в заседанията на съда и разказват за това, което знаят че се е случило.

Родителски права и задължения – родителите на детето са длъжни да се грижат за децата си. Те вземат решения за тях като например къде да живее детето, в кое училище да учи, как да бъде лекувано като се разболе, къде ще ходи през ваканцията и други.

Свидетел – човек, който разказва пред съдията това, което е видял и знае, че се е случило.

Семейство – майката, бащата, братята и сестрите на детето.

Социален работник – човек, който е обучен и знае как да защитава и помага на детето и неговото семейство когато те имат нужда от помощ.

„Социалните работници. Те бяха хубави хора, но грешка беше, че ме питаха за личния ми живот. Аз имам ли право на личен живот? Казват, че се опитват да ми направят добро, но дали наистина се опитват, се питам. Опитват ли се да ми променят живота или не?“

Алекс на 8 години

Социален доклад – писмен документ, който се изготвя от социалния работник в Отдела за закрила на детето и се представя на съдията. Съдържа информация

за ситуацията на детето и неговите родители както и препоръка какво трябва да се случи с детето.

Социални услуги – дейности, които помагат на детето и неговото семейство да живеят по-добре.

Споделено местоживеене на детето – когато детето живее и при двамата си родители след като те се разделят или разведат (определено време с майка си и след това определено време с баща си, като времето може да бъде различно).

Споразумение – съгласие между хората за постигане на някакъв резултат. Например родителите се споразумяват къде ще живее детето, кой ще упражнява родителските права и задължения, какъв контакт ще има детето с родителя, с когото не живее и каква издръжка той ще плаща за него след раздялата или развода помежду им.

Съд – сграда, в която работят съдии, които вземат важни решения след като изслушват всички хора, които участват в съдебното производство. В съда работят съдии, които пишат съдебни решения.

Съдебно решение – документ, с който съдията решава какво е най-добре да се случи с детето, като например къде да живее, как да поддържа връзка с родителите си и други важни неща за неговия живот.

Съдебно производство – включва всичко, което се случва в съда и включва със съдебно решение.

Съдия – човек, който познава правото, ръководи заседанията в съда и взема решения в края на съдебното производство.

„От филмите знам, че може да е мъж или жена. Стои на високо бюро и чука с едно чукче. Има перука и черно дълго палто. Когато влезе, всички стават. Той или тя вземат важни решения за тези, които се съдят.“

Ралица на 12 години

Упражняване на родителските права – вземане на важни за детето решения. Например в кое училище ще учи; какви извънкласни дейности ще посещава, какво лечение да се предприеме при болест и т.н.

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИТЕ ОТ СТРАНИЦА 4

В България е имало 21 943 сватби през 2013 година.

В България е имало 10 908 развода през 2013 година.

Известни личности, които са били деца на разведени родители

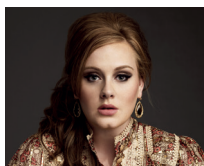
Джъстин Бийбър, канадски поп певец. Той е роден на 1 март 1994 година, Канада. Майката му Пати Малет е на 18 години, когато е бременна с него. Пати първоначално отглежда Джъстин с помощта на родители си — Брус и Даян. Бийбър поддържа контакт с баща си Джеръми Джак Бийбър, който се жени отново и има две деца от втория си брак — Джаси и Джаксън.

Селена Гомез, американска актриса и певица. Селена е родена на 22 юли 1992 година в Ню Йорк, САЩ. Родителите ѝ Аманда (италианка) и Рикардо (мексиканец) се развеждат през 1997 година, когато тя е на 5 години. През 2006 година майка се омъжва за втори път за Брайън и през 2012 година, от втория брак на майка ѝ, се ражда сестра ѝ Грейс.

Принц Уилям и принц Хари, синове на британския престолонаследник и внуци на английската кралица Елизабет II. Принц Уилям е роден на 21 Юни 1982 година, а принц Хари е роден на 15 Септември 1984 година. Родителите им - принцеса Даяна и принц Чарлз се развеждат, когато те са на 14, съответно на 12 години.

Адел, английска поп певица. Родена е на 5 Май 1988 година в Тотнъм, Англия. Баща ѝ я изоставя, когато тя е на 2 години, оставяйки 20-годишната ѝ майка, за което Адел все още не му е простила. Едни от най-известните ѝ песни са „Someone like you“ от 2011 година и Skyfall от 2012 година.

Както разбираш, в България има много деца, чиито родители са разделени или разведени. Много деца на разделени или разведени родители са станали световно известни личности. Затова запомни, че всяко дете може да реализира мечтите си, стига да зае какво иска да постигне в живота.

Успех и на теб.

Фондация „Международна социална служба – България“

София 1000, бул. „Дондуков“ 5

вход В, етаж 4, апартамент 14

Телефон + 359 2 9888 624, Факс + 359 2 983 39 34

e-mail: miglena_bald@yahoo.com

www.iss-bg.org

 [facebook.com/international social service – Bulgaria](https://facebook.com/international-social-service-Bulgaria)